

Motion till riksdagen 2022/23:26

av **Amanda Lind m.fl. (MP)**

med anledning av prop. 2021/22:272 Statens stöd till trossamfund samt demokrativillkor vid stöd till civilsamhället

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att företräderskapet bör avgränsas till personer i ledande ställning och angivna exempel på roller anpassas till det, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av undantagsregeln i fråga om upprepat agerande, både i relation till arvsfonden och i relation till trossamfundet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska genomföra en kontinuerlig utvärdering och uppföljning av det nya regelverket och att civilsamhällets organisationer involveras, t.ex. genom en process via Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD), och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

I Sverige finns ett starkt och levande civilsamhälle som gör ett oerhört viktigt arbete på en lång rad samhällsområden. Statligt stöd till civilsamhället ska gå till våra demokratiska aktörer, och inte en krona ska nå antidemokratiska aktörer. Vi vill ge civilsamhället bättre förutsättningar. Därför stöder vi inrättandet av långsiktiga, enhetliga och förtydligade demokrativillkor för det civila samhället och har arbetat aktivt för att få fram en tydlig, tillämpbar lagstiftning som fyller sitt syfte.

Demokrativillkoren fyller flera funktioner, varav ett är att inga skattemedel ska gå till våldsbejakande eller antidemokratiska organisationer. Då dessa frågor kan vara svårbedömda, stöder vi även inrättandet av en stödfunktion som ska kunna bistå myndigheter och aktörer när det gäller frågor om våldsbejakande extremism.

Det förslag som nu ligger på riksdagens bord att ta ställning till är i huvudsak bra och vi tillstyrker det till största del. Det är ett arbete som pågått i flera år och det är viktigt att riksdagen fattar beslut så att arbetet kan gå vidare till nästa steg.

Det föreligger dock fortfarande oklarheter i det framlagda förslaget, vilket har skapat oro inom civilsamhället. Det gäller framför allt frågor kring vilka som kan anses vara företrädare för en organisation och vars agerande riskerar hela organisationens stöd. Det gäller även hur helhetsbedömningen av överträdelser kommer att göras av aktuella myndigheter. Utformningen av förslaget behöver justeras något för att minska risken för allvarliga negativa konsekvenser för civilsamhället samt göra lagstiftningen mer förutsebar.

Vi föreslår därför några förtydliganden som vi menar kommer att leda till en tydligare implementering med bibehållet syfte – att inga skattemedel ska gå till antidemokratiska aktörer. Vi föreslår även en noggrann utvärdering av den nya lagstiftningen i nära dialog med civilsamhället, och uppmanar riksdagen till beredskap att justera lagtexten om konsekvenserna visar sig slå fel.

Förtydliga vilka som anses vara företrädare för en organisation

De nya demokrativillkoren innebär att enskilda företrädares agerande kan få omfattande konsekvenser för en hel organisation. Vi ser risker med en för bred definition av begreppet företrädare. I värsta fall riskerar det att stänga ute människor från engagemang och skapa kostnader och misstänksamhet då riksorganisationer löpande kan komma att behöva samla information om vad medlemmar eller andra personer som finns i verksamheten företar sig för att inte riskera att tappa sitt stöd.

I det nuvarande förslaget definieras företrädare som ”inte endast legala företrädare, utan även personer som kan anses representera trossamfundet eller församlingen internt eller gentemot allmänheten, exempelvis religiösa ledare, lärare, osv.”. Det är i sig rimligt att inte enbart legala företrädare avses, samtidigt riskerar konsekvenserna att bli orimliga om alla typer av funktionärer i en stor organisation omfattas. Vi föreslår därför att företräderskapet avgränsas till personer i ledande ställning och angivna exempel på roller anpassas till det.

Undantagsventilen måste kunna tillämpas inom ramen för en helhetsbedömning

Vid en helhetsbedömning ska det särskilt beaktas organisationens vidtagna åtgärder för att avhjälpa bristen. Den rimliga principen är att graden av allvar inte är avhängig om det hänt en gång eller fler. Följer man principen om en helhetsbedömning blir det naturligt både att en enskild händelse kan vara grund för avslag och att ett upprepat beteende kan öppna för undantag. Dessutom är det inte helt klarlagt vad som avses med ett upprepat beteende. Innebär det att olika personer, i olika sammanhang, i olika delar av landet i en stor organisation begår samma överträdelse? Vi föreslår därför att möjlighet att avhjälpa bristen ska kunna ges igen om det vid en helhetsbedömning anses vara lämpligt. På så vis öppnas ett tydligare fönster för stegvis hantering från organisationens sida.

Utvärdering

Vi förordar att riksdagen uppmanar regeringen att genomföra en kontinuerlig utvärdering och uppföljning av det nya regelverket och att den genomförs i nära samverkan med civilsamhället, förslagsvis genom en process via NOD, den gemensamma plattform för dialog som tillskapats av regeringen och civilsamhället.

Amanda Lind (MP)

Rasmus Ling (MP)

Camilla Hansén (MP)

Ulrika Westerlund (MP)